

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ГРУПИ ЖИТТЄВИХ ФОРМ РОСЛИН В УМОВАХ КРИВОРІЗЖЯ

Л.М. Чеголя

вчитель початкових класів

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 108

Вступ. Криворізький залізрудний басейн відноситься до регіону з інтенсивним техногенним навантаженням. Вивчення сучасного стану життєвих форм рослин на кристалічних породах Кривого Рогу є актуальною проблемою сьогодення.

Метою нашої роботи було з'ясувати вплив екологічних факторів на життєві форми рослин південного сходу України.

Об'єктом дослідження обрані трав'янисті екоморфи природно-техногенних ландшафтів північної та південної частини Криворіжжя.

Методи дослідження. В дослідженнях використані загальноприйняті методи - польовий геоботанічний, екоморфічний, описовий та камеральний.

Результати та їх обговорення. Иами відмічено, що у посушливих умовах домінують злаки, як особлива життєва форма рослин. Життєва форма (біоморфа) - зовнішня будова рослин. Термін запропонований датським ботаніком Й.Е. Вармінгом, 1884 р.

Морфологічну диференціацію рослин визначають умови ґрунтового зволоження, оскільки вони найбільш впливають на розвиток рослин.

Життєві форми рослин Криворіжжя сформувалися внаслідок складної взаємодії кліматичних факторів гірської породи та антропогенного впливу.

Безлісі степові регіони зумовлені особливостями ландшафтотворних факторів - посушливий клімат, дефіцит вологи тощо. В північній частині Криворіжжя характерними видами є: ковила Лесінга - *Stipa lessingiana* Trinet Ruqn, ковила волосиста - *S. capillata* L., костриця валіська - *Festuca valesiaca* Yaud., тонконіг вузьколистий *Poa angustifolia* L., келерія струнка - *Coeleria gracilis* L. та ін.

В південній частині Криворіжжя зустрічаються ксерофітні види - ковила українська - *Stipa ucrainica* P., стоколос покрівельний - *Bromus tectorium* L., стоколос польовий *B. arvensis* L. та ін.

На ділянках різнотрав'я домінують пижмо звичайне - *Tanacetum vulgare* L., гвоздика дельтовидна - *Dianthus deltoides* L., жабриця рівнинна - *Seseli compestre* Bess.

Помітно збільшується кількісний склад ефемерів та ефемероїдів - веснянка весняна *Erophila verna* L, зірочки жовті - *Gagea lutea* L., холодок лікарський - *Asparagus officinalis* L. та ін.

В заплаві річки Інгулець на малозволожених луках формуються угруповання з полину сантонінського - *Artemisia santonica* L., кермека південнобузького - *Limonium hypanicum* Klok., хрінниця широколистої - *Lepidium latifolium* L., конюшини повзучої - *Trifolium repens* L. та ін.

Із рослин гідрофітів часто зустрічається ряска триборозенчаста - *Lemna trisulca* L., рдесник пронизаколистий - *Potamogeton perforatum* L., рдесник кучерявий - *P. erispus* L., частуха подорожникова - *Alisma plantago-acuatica* L., різуха морська - *Najas marina* L., кушир темно-зелений - *Ceratophyllum demersum* L. Порівняно незначне видове різноманіття трав'янистих життєвих форм Криворіжжя пов'язано з нетривалим періодом формування фітоценозу на урбанізованому ландшафті. Таким чином, слід відмітити, що адаптація рослин до промислового забруднення середовища потребує покращення довкілля методами фітомеліорації. Для цього слід використовувати рослини з високою газопоглинаючою активністю, що дозволить покращити мікроклімат з великим навантаженням людей, а тому необхідно провести підбір деревних і чагарникових рослин для створення захисних лісових насаджень в промисловій зоні Криворіжжя.

Є.Д. Ющук [5] приводить перелік рослин для заліснення Криворізького залізорудного басейну: дуб черешчатий - *Quercus robur* L., клени: гостролистий - *Acer platanoides* L., К. польовий - *A. campestre* L., ясен зелений - *Fraxinus lanceolata* Borkh, робінія несправжньоакацієва - *Robinia pseudoacacia* L., кінський каштан - *Aesculus hippocastanum* L., в'яз граболистий - *Ulmus caprinifolia* Rupr., тополи: тополя біла - *Populus alba* L., т. дельтовидна - *P. deltoids* March.

Чагарники: аморфа кушова - *Amorpha fruticosa* L., биручина звичайна - *Ligustrum vulgare* L., виноград амурський - *Vitis amurensis* Rupr., жимолость татарська - *Lonicera tatarica* L., таволга (сніпея) верболиста – *Spiraea salicifolia* L., тамарикс галузистий – *Tamarix ramosissima* Ledeb. тощо.

Список використаної літератури

1. Алехин В.В. География растений / Василий Васильевич Алехин - М.: Учпедгиз, 1944. -455 с.
2. Воронов А.Г. Геоботаника / Анатолий Георгиевич Воронов - М.: Высшая школа, 1979. - 368 с.
3. Кучеревский В.В. Урбанофлора Кривого Рога / В.В. Кучеревский, А.А. Шоль. - Д.: Проспект, 2003. - 311 с.
4. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений / Иван Григорьевич Серебряков - М.: Высшая школа, 1962. - 377 с.
5. Ющук Е.Д. Эколого-биологические особенности и пути оптимизации лесных эдафотопов промышленных регионов степного Приднепровья: Автореф. кан.біол.наук / Е.Д. Ющук. - Днепрпетровск, 1989. - 18 с.